

ISSN:2181-0427 ISSN:2181-1458

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ИЛМИЙ АХБОРОТНОМАСИ

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК НАМАНГАНСКОГО
ГОСУДАРСТВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

2021 йил махсус сон

175	“Тайyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida o‘qish savodxonligini” rivojlantirishning pedagogik-psixologik mohiyati va tahlili.	
	ҲАКИМОВ А.О.	837
176	Ҳамкорлик педагогикасининг мазмуни, моҳияти, тамойиллари, муҳим ва таркибий элементлари	
	Рахматова Х.А.	844
177	Мактабгача yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda inter faol ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati	
	Xomidova D.A.	851

Хулоса ўрнида шуни айгиш мумкинки, дарс жараёнида инновацион технологияларидан фойдаланиш орқали талабаларнинг креатив-мантиқий ривожланишига замин тайёрлаб, бу жараёнда танқидий ва ижодий фикр юритишини шакллантиришга эришилади. Талабалар ўз фикрларини далиллайдилар ва асослайдилар. Бундай ҳолда асосий назорат функцияси ўқитувчида қолади.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутқ / Ш.М. Мирзиёев. – Тошкент: Ўзбекистон, 2016. – Б. 56

2. Вазирлар Маҳкамасининг 2011 йил 14 октябрдаги “Болаларни тарбиялашни такомиллаштиришга, соғлом ва баркамол авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 280-сон Қарори.

3. Баранский Н.Н. Методика преподавания экономической географии. Учпедгиз. М.: 1969

4. СамДУ педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш минтақавий маркази. Тизимли таҳлил: назария ва амалиёт масалалари. Адабиёт учкунлари. – Т.: 2017. – Б. 163

5. Drapeau Patti. Sparking student creativity (practical ways to promote innovative thinking and problem solving). – Alexandria – Virginia, USA: ASCD, 2014. – P. 4.

“TAYYORLOV GURUHI TARBIYALANUVCHILARIDA O‘QISH SAVODXONLIGINI” RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MONIYATI VA TAHLILI.

Ҳакимов Аббосхон Орибжон ўғли

Наманган давлат университети стажёр ўқитувчи

abbosxonxakimov@gmail.com

Анотатсия: Мақоллада tayyorlov guruh bolalarini pedagogik-psixologik xususiyatlari, bolalarning rivojlanishi, xamda taniqli o‘zbek, rus, chetel olimlarining pedagogik - psixologik qarashlari va olib borilgan ishlarning natijalari yoritilgan xulosa tavsiyalar berilgan.

Tayanch iboralar: Psixofizologik, psixologik, konstruktiv, trening, integratsiya, . variatsiya, dispersiya, ekspresiv, men kontseptsiyasi.

“ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЯ И АНАЛИЗ РАЗВИТИЯ ГРАМОТНОСТИ ЧТЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ”.

Ҳакимов Аббосхон Орибжонович

НамГУ

abbosxonxakimov@gmail.com

Аннотация: В статье приведены заключительные рекомендации по педагогико-психологическим особенностям детей в подготовительной группе, развитию ребенка, а также педагогические и психологические взгляды известных узбекских, российских и зарубежных ученых и результаты их работ в этом направлении.

Опорные термины: психофизиологический, психологический, конструктивный, обучающий, интеграционный. Вариация, дисперсия, выразительность, концепция «Я».

“PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL IMPLICATIONS AND ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF READING LITERACY AMONG STUDENTS OF THE PREPARATORY GROUP.”

Hakimov Abboskhan

NamSU

abbosxonxakimov@gmail.com

Abstract: The article provides final recommendations on the pedagogical and psychological characteristics of children in the preparatory group, child development, as well as the pedagogical and psychological views of famous Uzbek, Russian and foreign scientists and the results of their work in this direction.

Basic terms: psychophysiological, psychological, constructive, teaching, integration. variation, dispersion, expressiveness, the concept of "I".

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev “Zamonaviy maktabgacha ta’lim sog‘lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim o‘rin tutadi” deya ta’kidlaydi. Shu asosida 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son[1] “O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi qarori [1] hamda, 2016-yil 29-dekabrdagi PQ-2707-son “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qaroriga[2] muvofiq Vazirlar Mahkamasining 2017-yil 21-noyabrdagi 929-son “O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi to‘g‘risidagi nizomi[3]. Maktabgacha ta’limga bolalarni sifatli tayyorlash, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida moddiy texnika bazasini mustahkamlash, maktabgacha ta’lim tashkilotlarining davlat va nodavlat tarmog‘ini kengaytirish va shu orqali maktabgacha ta’limga bola qamrovini oshirish va sohaga ilg‘or xorij tajribalarini tadbiriq qilish imkononi berdi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida ta’lim-tarbiya jarayoni ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablari va “Ilk qadam” davlat dasturi asosida rejalashtiriladi[4]. Hozirgi kunda O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’lim vazirligi tasarrufidagi maktabgacha ta’lim tashkilotlarida bolalarni sifatli maktab ta’limiga tayyorlashga alohida e’tibor qaratilmoqda. Bolani maktabga tayyorlash - bu maktabgacha yoshdagi bolada bo‘lishi kerak bo‘lgan bilim, ko‘nikma va malakalarning butun doirasidir. Va bu nafaqat zarur bilimlarning to‘liqligini o‘z ichiga oladi. Xo‘sh, maktabga sifatli tayyorgarlik nimanani anglatadi? Maktabgacha ta’lim tizimining eng muhim vazifasi - bu bolaning shaxsini har tomonlama rivojlantirish va uni maktabga tayyorlash. Bola qaysi yoshda maktabga borishiga qaramay, o‘qishga oldindan tayyorgarlik ko‘rish kerak. Bolalarni maktabga tayyorlash - bu bola hayotining barcha sohalarini qamrab oladigan ko‘p qirrali vazifa. Uning mazmuni o‘quv jarayonida bolaga taqdim etiladigan talablarning ma’lum tizimini o‘z ichiga oladi va u ularga bardosh bera olishi muhimdir.

L.I. Bozovich ta’kidlaydi: "... maktabgacha yoshdagi bolani beparvoligi, tashvishi va mas’uliyati bilan to‘la hayot bilan almashtiradi - u maktabga borishi, maktab dasturi bilan belgilanadigan fanlarni o‘rganishi, o‘qituvchi talab qilgan narsani sinfda bajarishi kerak; u maktab rejimiga qat’iy rioya qilishi, maktabdagi xulq-atvor qoidalariga bo‘ysunishi va dastur

tomonidan belgilangan bilim va ko'nikmalarni yaxshi o'zlashtirishiga erishishi kerak. " maktabga kirayotgan bolada ma'lum bir qiziqish, ijtimoiy pozitsiyani o'zgartirishga tayyorlik, o'rganishga bo'lgan ishtiyoq rivojlanish darajasi bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi; bundan tashqari, u vositachilik motivatsiyasi, ichki axloqiy holatlar, o'z qadr-qimmatini bo'lishi kerak. Rossiya fanlar akademiyasining rivojlanish fiziologiyasi institutida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolani maktabga tayyorlash bo'yicha ishlar 6-7 yoshdagi bolalar rivojlanishining psixofiziologik qonunlarini hisobga olgan holda qurilishi kerak. Aks holda, biz rivojlanishni rag'batlantirmasligimiz mumkin, lekin uni sekinlashtiramiz. L.S.ning [6,-200-209.b] tezisini yodda tutish muhimdir. Vygotskiy "faqat bolalikdagi ta'lim yaxshi, bu rivojlanishdan oldin boradi va rivojlanishga olib keladi. Ammo bolaga faqat u allaqachon o'rganishga qodir bo'lgan narsani o'rgatish mumkin". Maktabga qabul qilish bolaning hayotida yangi yosh davri - boshlang'ich maktab yoshi boshlanishini anglatadi, uning etakchi faoliyati ta'lim olishdir. Olimlar, o'qituvchilar va ota-onalar maktab ta'limi nafaqat samarali, balki ularga g'amxo'rlik qilayotgan bolalar uchun ham, kattalar uchun ham foydali, yoqimli, kerakli bo'lishi uchun barcha say-harakatlarini qiladilar.

- qat'iy tartibga solingan maktab tipidagi o'qitishdan voz kechish; - turli xil shakllarda bolalarning jismoniy faolligini ta'minlash;
- ta'limni tashkil qilishning turli shakllaridan, shu jumladan bolalarning turli xil maxsus faoliyatidan foydalanish;

- faoliyatning bolalarning kundalik hayoti, ularning mustaqil faoliyati (o'yin, badiiy, konstruktiv va boshqalar) bilan o'zaro bog'liqligini ta'minlash;

- tasirlikdan foydalanish va o'quv mazmunini loyihalashtirish; - bolalar faoliyati mazmunini funktsional ravishda simulyatsiya qiladigan va uni boshlaydigan rivojlanayotgan mavzu muhitini yaratish;

- bolalarning fikrlash, tasavvur va qidiruv faoliyatini faollashtiradigan usullardan keng foydalanish. Muammolilik elementlarini, turli xil echimlarga ega bo'lgan ochiq turdagi muammolarni o'rgatish bilan tanishtirish;

- o'yin texnikasi, o'yinchoqlardan keng foydalanish; bolalar uchun hissiy jihatdan muhim vaziyatlarni yaratish;

- bolani tengdoshlariga e'tiborini qaratish, u bilan muloqot qilish va undan o'rganish imkoniyatini berish (va nafaqat kattalardan);

- kattalar va bolalar o'rtasidagi o'zaro muloqotning dialogli shaklini ajratib ko'rsatish, bu bolalarning faolligi, tashabbuskorligi, kattalarga hurmat va ishonchini rivojlantirishni ta'minlaydigan ta'lim jarayonida etakchi sifatida;

- har bir bolaga qulaylik va muvaffaqiyat hissini beradigan bolalar jamoasini shakllantirish.

Bunday ish bolalarga 6-7 yoshdagi inqirozni og'riqsiz ravishda engishga, o'yindan yangi etakchi faoliyatga - ta'limga o'tishga yordam berish uchun mo'ljallangan. Hozirgi kunda kimdir tez-tez savolni eshitadi: bolani maktabga kim tayyorlashi kerak, boshlang'ich sinflarda muvaffaqiyatli o'qish uchun kim javobgar - ota-onalar, bolalar bog'chasi o'qituvchilari va o'qituvchilari, maktab? Hamma ota-onalar ham farzandi bilan o'qish uchun bo'sh vaqtga ega emaslar. Bazilar buni qanday qilib to'g'ri qilishni bilishmaydi. Bunday hollarda bolani tayyorlashni mutaxassislariga topshirish yaxshiroqdir. Bir nechta variant mavjud:

- bolani maktabdagi tayyorgarlik guruhiga yozish;

- xususiy o'qituvchining xizmatidan foydalanish;

- bolani bolalar bog'chasiga yozib qo'yish;

- bolalarni rivojlantirish markazlarini izlash.

Shunday qilib, bolalarni maktabga tayyorlashning maqsadi ta'lim faoliyatining har qanday o'ziga xos elementlarini o'zlashtirish emas, balki maktabda o'qish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratishdir.

Treningga tayyorgarlikning asosiy tamoyillari:

1. Rivojlanish, o'qitish va ta'limning birligi;
2. Bolalarning yoshi va individual xususiyatlarini hisobga olish;
3. Integratsiyalashgan yondashuv;
4. Tizimli va izchil;
5. Variatsiya va dispersiya;
6. Ong va ijodiy faoliyat;
7. Ko'rinish;
8. Mavjudligi va etarliligi.

O'yin va samarali faoliyat bolaning etakchi faoliyati sifatida qaraladi.

Treningga tayyorgarlik ko'rishning asosiy vazifalari:

- sog'liqni saqlash va mustahkamlash;
- aqliy funksiyalar va shaxs xususiyatlarini rivojlantirish;
- o'qishga tayyorgarlik va maktabda o'qitish o'rtasidagi uzluksizlikni ta'minlash.

Integratsiya quyidagi printsiplarga asoslanadi:

- san'atning barcha turlarini va turli xil badiiy-ijodiy faoliyat turlarini (o'yin, musiqa, badiiy nutq, teatr) birlashtirish, turli xil san'at turlarining ekspresivligi vositasida tasvirlangan obrazni tarbiyalash va tushunish uchun va qobiliyatlarni rivojlantirish uchun. go'zallarni anglash, ijodiy fikrlash;

- bolaning o'ziga xos vizual-majoziy xususiyatini hisobga olgan holda atrofda dunyo bilan munosabati;

- bolalar hayoti va uning atrof-muhitiga san'at va bolalar ijodiyoti asarlarini keng kiritish; - har xil ortiqcha yuklarni yo'q qilish maqsadida faoliyatni tez-tez va sezilmas o'zgarishi asosida amalga oshadi.

E.E.Kravtsova[5,96-s] quyidagilarni ta'kidladi: "Bolalarni maktabga tayyorlash - bu bola hayotining barcha sohalarini qamrab oladigan murakkab, ko'p qirrali vazifadir". Maktabga psixologik tayyorgarlik bu vazifaning faqat bitta jihati, haqiqat nihoyatda muhim va ahamiyatlidir. Biroq, bitta jihat doirasida turli xil yondashuvlar mavjud va ularni ajratish mumkin. Ushbu sohadagi tadqiqotlarning barcha xilma-xilligi va xilma-xilligini hisobga olgan holda, u ushbu muammoga bir nechta asosiy yondashuvlarni aniqladi va belgilab berdi.

Birinchi yondashuv maktabgacha yoshdagi bolalarda maktabda o'rganish uchun zarur bo'lgan muayyan ko'nikma va qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan barcha tadqiqotlarni o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu yondashuv psixologiya va pedagogikada maktabda yoshligidanoq o'rganish imkoniyati masalasi bilan bog'liq holda kuchli rivojlanishga erishdi. Ushbu yo'nalishni o'rganish davomida aniqlandi: besh yoshdan olti yoshgacha bo'lgan bolalar intellektual, aqliy va jismoniy qobiliyatlari kutilganidan ancha ko'proq, bu birinchi sinf dasturining bir qismini bolalar bog'chalarining tayyorlov guruhlariga o'tkazishga imkon beradi. Ushbu yondashuvga taalluqli bo'lgan ishlar T.V.Taruntaeva, L.E.Jurova kabi mualliflar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar bo'lib, o'quv ishlarini ijtimoiy tashkil etish orqali ushbu yoshdagi bolalarni matematikaning boshlanishini muvaffaqiyatli o'qitish mumkinligini isbotlaydi. va shu bilan ularning maktabga tayyorgarligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

E.E.Kravtsovaning[6,-208.bet] fikriga ko'ra, maktabga o'qishga psixologik tayyorgarlik muammosi bolalarda ma'lum bilim, qobiliyat va ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyati bilan chegaralanmaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, barcha assimilyatsiya qilingan maktabgacha ta'lim mazmuni, qoida tariqasida, ularning yosh qobiliyatlariga mos keladi, ya'ni. ushbu yoshga mos keladigan shaklda beriladi. Biroq, ushbu yondashuv bilan faoliyatning o'zi psixologik tadqiqot mavzusi emas. Shu sababli, ushbu yondashuv doirasida maktabga o'qishga psixologik tayyorgarligi muammosi uchun hal qiluvchi bo'lgan yangi faoliyat turiga o'tish imkoniyati to'g'risida savol to'g'ri yoritilmaydi. Ikkinchi yondashuv, bir tomondan, maktab tomonidan bolaga qo'yiladigan talablar belgilanadi, boshqa tomondan, maktabgacha yoshning oxirlarida kuzatiladigan o'smalar va psixikasidagi o'zgarishlar o'rganiladi.

L.I. Bozovichning qaydlari: ... maktabgacha yoshdagi bolani beparvoligi vaqtini tashvish va mas'uliyat bilan to'la hayot egallaydi - u maktabga borishi, maktab dasturi bilan belgilanadigan fanlarni o'rganishi, o'qituvchi talab qiladigan narsani bajarishi kerak; u maktab rejimiga qat'iy rioya qilishi, maktab qoidalariga bo'ysunishi va dasturda belgilangan bilim va ko'nikmalarni yaxshi o'zlashtirishga intilishi kerak ». Shu bilan birga, u bola psixikasida zamonaviy maktablar talablarida mavjud bo'lgan bunday neoplazmalarni alohida ta'kidlaydi. Shunday qilib, maktabga kirayotgan bolada ma'lum bir qiziqish darajasi, ijtimoiy mavqeini o'zgartirishga tayyorligi, o'rganish istagi rivojlanishi kerak; bundan tashqari, u vositachilik motivatsiyasi, ichki axloqiy holatlar, o'z qadr-qimmatini bo'lishi kerak. Ushbu psixologik xususiyatlar va fazilatlarining umumiyliigi, olimlarning fikriga ko'ra, maktabga o'qishga psixologik tayyorlikdir.

Shuni ta'kidlash kerakki, maktabdagi ta'lim va o'quv faoliyati bir xil tushunchalardan uzoqdir. Maktab hayotining zamonaviy tashkil etilishi bilan ta'lim faoliyati, V.V.Davydov va D.B.Elkonin[6,-209.bet] ta'kidlaganidek, barcha o'quvchilarda rivojlanishdan uzoqdir va o'quv faoliyatini o'zlashtirish ko'pincha maktab ta'limi doirasidan tashqarida sodir bo'ladi. Bundan tashqari o'zbek olimlaridan B.Ts.Badmayevning[11,-115-116bet] ko'rsatishicha, psixologiya fani bo'yicha o'tkaziladigan imtihonlarda eng ko'p uchraydigan kamchilik bolalarning psixologik kategoriya va tushunchalar bilan mantiqiy fikrlay olmasligi, o'z bilimidan real psixologik hodisalarni tahlil qilish va baholashda foydalana olmasligidan iborat. Ushbu holat G. Alimovning fikricha [11,-118-120bet] o'quv faoliyati bolalarni xursand qilishi, ularga zavq berib, qoniqish hissini uyg'otishi kerak. Ilk bolalik davridanoq bolalarda bilishga qiziqishni tarbiyalash katta ahamiyatga ega. Chunki bilishga itilishga inson faoliyatining ahamiyatli motivlaridan bo'lib, shaxs yo'nalganligining anglanilganligini aks ettiradi, barcha psixik jarayon va funktsiyalarga ijobiy ta'sir etadi, qobiliyatni faollashtiradi, qiziqish mavjud holatida barcha insoniy kuchlar qo'zgo'ladi. Buni ayniqsa, bog'cha bolalarining o'quv faoliyatini tashkil etishda inobatga olish kerak.deb takidlaydi. Maktabda o'qitishning an'anaviy shakllari ko'plab sovet psixologlari tomonidan bir necha bor tanqid qilindi. Shu sababli, maktabga o'qishga psixologik tayyorgarlik muammosi maktabgacha yoshdagi ta'lim faoliyati zarur shartlari va manbalarining mavjudligi sifatida tushunilishi kerak. Ushbu qoidani hisobga olish uchinchi tanlangan yondashuvning o'ziga xos xususiyati hisoblanadi. Uning mohiyati shundaki, ushbu yo'nalishga tegishli bo'lgan asarlarda o'quv faoliyatining individual tarkibiy qismlarining genezisi o'rganilib, ularni maxsus tashkil etilgan o'quv mashg'ulotlarida shakllantirish yo'llari ochib berilgan. Maxsus tadqiqotlarda eksperimental mashg'ulotlardan (rasm chizish, modellashtirish, qo'llash, loyihalash) o'tgan bolalarda o'quv faoliyatining modelga muvofiq harakat qilish qobiliyati, ko'rsatmalarni tinglash va ularga amal qilish qobiliyati, baholash

qobiliyati singari rivojlanganligi aniqlandi. o'zlarining ishi va boshqa bolalarning ishi. Shunday qilib, bolalar maktabga o'qishga psixologik tayyorgarlikni rivojlantirdilar. Ta'lim faoliyatini uning kelib chiqishi va rivojlanishi nuqtai nazaridan ko'rib chiqsak, uning manbasi ta'lim faoliyatining barcha tarkibiy qismlarini o'ziga xosligi va o'zaro bog'liqligi asosida yaratadigan yagona, yaxlit psixologik ta'lim ekanligini yodda tutish kerak. E.E.Kravtsova[6,-208.bet] tomonidan maktabga psixologik tayyorgarligi muammosi jihatidan eng qiziqarli bo'lib tuyuladigan to'rtinchi yondashuvga tegishli bo'lgan asarlar, ta'lim faoliyati kelib chiqishida yotadigan yagona psixologik neoplazmani aniqlashga bag'ishlangan. Ushbu yondashuv D.B.Elkonin va E.M.Boxorskiy tadqiqotlariga mos keladi. Mualliflarning gipotezasi shundaki, maktabda o'qishga psixologik tayyorgarlikning mohiyati jamlangan yangi shakllanish - bu kattalar qoidalari va talablariga bo'ysunish qobiliyatidir. Mualliflar to'yinganlik darajasini aniqlashga qaratilgan o'zgartirilgan K.Levin texnikasidan foydalanganlar. Bolaga juda ko'p miqdordagi gugurtni bir qoziqdan ikkinchisiga o'tkazish vazifasi berildi va qoida bo'yicha faqat bitta gugurt olinishi mumkin edi. Agar bola maktabda o'qish uchun psixologik tayyorgarlikni shakllantirgan bo'lsa, unda u to'yinganligiga qaramay va hatto kattalar yo'qligida ham bu vazifani uddalashi mumkin deb taxmin qilingan. Bugungi kunda bolaning maktabga tayyorgarligi muammosi juda keskin. Uzoq vaqt davomida bolaning o'qishga tayyorligi mezonlari uning aqliy rivojlanish darajasi ekanligiga ishonishgan. L.S. Vygotskiy[7,632-635.b] birinchilardan bo'lib maktabga o'qishga tayyorgarlik g'oyalarning miqdoriy zaxirasida emas, balki bilim jarayonlarining rivojlanish darajasida bo'ladi degan fikrni shakllantirdi. L.S.ning so'zlariga ko'ra Vygotskiy, maktab ta'limiga tayyor bo'lish, avvalo, atrofdagi dunyo obektlari va hodisalarini umumlashtirish va tegishli toifalarda farqlashni anglatadi. O'qish qobiliyatini shakllantiradigan fazilatlar majmuasi sifatida maktabga o'qishga tayyorlik kontseptsiyasiga A.N. Leontiev, V.S. Muxina, A.A. Lyublinskaya[10,450-456.b]. Ular bolaga ta'lim vazifalarining ma'nosini tushunishni, ularning amaliy vazifalardan farqini, harakatni amalga oshirish usullaridan xabardorligini, o'zini o'zi boshqarish va o'zini o'zi qadrlash qobiliyatini, irodaviy fazilatlarni rivojlantirishni o'rganishga tayyorlik kontseptsiyasiga kiritadilar. kuzatish, tinglash, eslab qolish va berilgan vazifalarni echimiga erishish qobiliyati shakllanib boradi deb tarif beradilar. Bolalar asta-sekin o'quv faoliyatining boshlang'ich ko'nikmalarini rivojlantiradilar: tarbiyachining tushuntirishlarini tinglash va tushunish qobiliyati, uning ko'rsatmalariga muvofiq harakat qilish, ishni oxirigacha etkazish va amalga oshirish. Bunday ko'nikmalar parkga, o'rmonga, shahar ko'chalari bo'ylab va ekskursiyalar paytida ham rivojlanadi. Ekskursiyalarda bolalarni tabiatni kuzatishga o'rgatishadi, ular tabiatga, inson mehnatiga muhabbatni tarbiyalaydilar. Darsdan keyin bolalar ochiq havoda vaqt o'tkazadilar: o'ynash, yugurish, qum maydonida o'ynash. Soat 12 da - tushlik, so'ngra 1,5 - 2 soat - uxlash. Uyqudan keyin bolalar o'zlari o'ynashadi yoki xohlashlar, o'qituvchi o'yinlar tashkil qiladi xamda, kitoblar o'qib tushuncha xosil qilinadi.

Xulosa. Malumki maktabgacha ta'lim tashliloti tarbiyalanuvchilari maktabga bo'lgan moslashishni tayyorlashda ularning pedagogik psixologik xususiyatlari katta o'rin egallaydi shu asosida yuqoridagi pedagog-psixolog olimlarning tajribalariga asoslanib ularning bolalar uchun yondashuvlar, qarashlar va tafsiyalar asosida amalga oshirish zaruz, bundan tashqari bolalarning rivojlanishidagi xususiyatlarni o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini inobatga olgan xolatda savollariga to'laqonli tushuncha asosida javob berish lozim bundan tashqari tarbiyachi va ota-ona xamkorligini yo'lga qo'yish kerak tafsiyalar berish lozim uyda ota-onalar bolalari bilan birgalikda amaliy ishlarni olib borishi kerak bu bolalarni o'zlariga bo'lgan ishonch

irodaviylik xislatlarini shakillantiradi. qolaversa bolalarni bilish, o'rganish, qiziqishlarini yanada oshirib boradi. Shuni nobatga olgan holda bolalar bilan birgalikda erkin suxbatlarni amalga oshirish lozim. Bu borada yurtboshimiz shunday deydilar agarda talim muassasi va oilani birgalikda ishlashini yo'ga qo'ymas ekanmiz ta'lim va tarbiya jarayonida xech nimaga erisha olmaymiz deb takitlaydilar. Bola ruxiyatiga ota-onadan boshqa kechkim o'z ifodasicha tasir ko'rsata olmaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi PQ-2707-son "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarga qo'yiladigan "Davlat talablari". 2018-yil 3-iyul, ro'yxat raqami 3032.
4. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligining 2018-yil 7-iyuldagi 4-sonli hay'at yig'ilishi qarori bilan tasdiqlangan va nashr etilgan dasturi.
5. Andryushchenko T.Yu., Shashlova G.M. Etti yoshli bolaning rivojlanish inqirozi: Psixodiagnostik va psixologning tuzatish va rivojlantirish ishlari: O'quv qo'llanma. Talabalar uchun qo'llanma. yuqori. o'rganish. muassasalar. - M.: Ed. "Akademiya" markazi, 2003. - 96s.
6. Gutkina N.I. Maktabga psixologik tayyorgarlik. 4-nashr; qayta ko'rib chiqilgan va qo'shing. - SPb.: Piter, 2004. - 208. bet.
7. R.S. Nemov Psixologiya: darslik. talaba pedagogik universitetlari uchun: 3kn.-3-nashr. - M.: Humanit. VLADOS nashriyot markazi, 1999.-3-kitob: Psixodiagnostika. Matematik statistika elementlari bilan ilmiy psixologik tadqiqotlarga kirish. - dan. 632.
8. L.V. Mardaxaev Ijtimoiy pedagogika lug'ati: Oliy o'quv yurtlari talabalari u uchun darslik / Mualliflar. L.V. Mardaxaev.-M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2002 y. Bogioovich L.I. Tanlangan psixologik asarlar / Ed. DI. Feldshteyn / Moskva. 1995 yil
9. Maktabga tayyor / Ed. I.V. Dubrovinka/ Moskva. 1995 yil
10. Muxina V.S. Rivojlanish psixologiyasi: rivojlanish fenomenologiyasi, bolalik, o'spirinlik: Talaba universitetlari uchun o'quv qo'llanma.-3-nashr, Stereotip. -M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 1998. - s. 456.
11. Z.Nishanova, G. Alimova. Bolalar psixologiyasi va uni o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. -T.O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006.